

GIORGIA MELONI VE İTALYA PARLAMENTO SEÇİMLERİ

MICHELANGELO GUIDA

SETA | PERSPEKTİF

EKİM 2022 · SAYI 347

- İtalya parlamento seçimlerinin sonuçları nasıl okunmalıdır?
- Giorgia Meloni'nin siyasi görüşleri neler ve İtalyan siyasetini nasıl dönüştürür?
- İtalya'nın hükümet senaryoları ve dış politika yaklaşımları nasıl şekillenir?

25 Eylül 2022'de gerçekleşen İtalya parlamento genel seçimleri İtalyan siyasetine birkaç yenilik getirmiştir. Öncelikle 2020'de siyasetin abartılı maliyetlerini ve şatafatını azaltmak amacıyla 5 Yıldızlı Hareket (Movimento 5 Stelle, M5S) ve Kuzey Ligi'nin (Lega Nord, LN) sunduğu bir anayasal reformun ardından İtalyan seçmenler ilk defa Temsilciler Meclisine 630 yerine 400 mebus ve Cumhuriyet Senatosuna 315 yerine 200 senatör seçmiştir. Ayrıca ilk defa oyların çoğunluğunu bir kadın siyasetçi toplamıştır: İtalya'nın Kardeşleri (Fratelli d'Italia, FdI) partisi ve merkez sağ ittifakının aday lideri Giorgia Meloni.

Seçimlerin ardından yerel ve uluslararası basında endişeyle vurgulanan nokta ise Meloni'nin aşırı sağcı gelenekten gelen bir partinin lideri olması nedeniyle İtalyan iç ve dış politikasında köklü değişikliklere doğru gideceği ihtimalidir. Bu endişelerin –İtalyan basınının körüklemelerine ilaveten– kutuplaşmış siyasi söyleme ve korkulara dayandığı söylenebilir. Seçimlerin getirdiği –hakikaten iddia edildiği kadar varsa– yeniliği anlayabilmek için ilk önce yıldız parlamayan Meloni figüründen başlamak; daha sonra deği-

şen siyasi sahneye bakmak ve olası dış politika değişikliklerini analiz etmek gerekir.

GIORGIA MELONI KİMDİR?

FdI lideri Giorgia Meloni 1977'de Roma'da doğdu ve bir işçi mahallesinde büyüdü. On beş yaşında meslek lisesinde öğrenci iken İtalyan Sosyal Hareketi'nin (Movimento Sociale Italiano, MSI) gençlik kollarına girerek siyasi hayatına ilk adımını attı.

İkinci Dünya Savaşı'nın hemen ardından Mussolini'nin Ulusal Faşist Parti'sinin (Partito Nazionale Fascista) sempatanları tarafından kurulan MSI, ulusal çapta küçük ama kenar mahallelerde varlığını gösteren bir partiydi. Bu hareket faşizme açık bir şekilde referans vermese ve ana akım siyasi aktörler tarafından kabul edilmeye çalışsa da milliyetçi, muhafazakar ve militarist yapısını gizlemiyordu. Meloni'nin girdiği gençlik kollarının 1960'lar ve 1970'lerde siyasi şiddetin yaygın olduğu dönemlerde sol hareketlere karşı eylemlerde bulunduğu bilinmektedir. Kuruluşundan beri MSI, İtalya'nın parçalanmış siyasi sahnesinde önemli ama küçük bir aktördü. MSI, Güney İtalya'nın

MICHELANGELO GUIDA

Napoli'deki Istituto Universitario Orientale Siyaset Bilimi Bölümü'nde 2001'de lisans ve ilk yüksek lisans derecesini aldı. 2001-2002 arasında Londra'da SOAS'ta Türk siyaseti üzerinde yüksek lisansını ve 2005'te Istituto Universitario Orientale'de doktorasını bitirdi. Aynı yılda Türkiye'de akademik kariyerine başladı ve 2013'te İstanbul 29 Mayıs Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nün kurucuları arasında yer aldı. Halen aynı bölümün başkanı olan Prof. Dr. Michelangelo Guida Türkiye ve Ortadoğu'daki İslamcılık ve muhafazakarlık üzerine çalışmaktadır. Bu konularda İngilizce, İtalyanca ve Türkçe çeşitli yayınları olan Guida'nın 2021'de Orion Yayınevi'nden çıkan *Turkish Politics* isimli kitabı bulunmaktadır.

bazı bölgelerinde boy göstermesine ve genel seçimlerde genellikle yüzde 5 ile 6 arasında bir oy potansiyeline sahip olmasına rağmen tartışmalı kimliği nedeniyle herhangi bir hükümetin ortağı olamıyordu.

1995'te ise (yani Meloni'nin gençlik kollarına girmesinden üç yıl sonra) MSI, amblemindeki üç renkli alev sembolünü koruyarak Milliyetçi Birliği (Alleanza Nazionale, AN) ismiyle daha ılımlı bir merkez sağ partiye dönüşme karar aldı ve Berlusconi liderliğindeki seçim ittifakının en önemli ikinci partisi oldu. 1996 seçimlerinde yaklaşık yüzde 16 oy oranıyla İtalya'nın en büyük üçüncü partisi oldu. Bu başarıya ulaşabilmek için Gianfranco Fini liderliğindeki parti en ufak bir tereddüt göstermeksizin Mussolini döneminin ırkçı politikalarını ve savaşa girme kararını şiddetle kınayarak demokratik sisteme bağlılığını vurguladı. Gençlik kollarındaki Meloni de partinin bu yeni kimliğini benimsemişti.

AN yükselirken Meloni de hem gençlik kollarında hem de Roma yerel yönetimlerinde boy gösterdi. Meloni 2006'da Temsilciler Meclisine seçildi ve kısa bir süre sonra dördüncü Berlusconi hükümetinde (8 Mayıs 2008-16 Kasım 2011) gençlik bakanı oldu (İtalya Cumhuriyeti'nin en genç bakanı idi).

Sonraki yıllarda Silvio Berlusconi ve Yaşasın İtalya'nın (Forza Italia, FI) popüleritesinin düşüşü ve Gianfranco Fini'nin siyasetten ayrılışıyla AN'nin diğer önemli aktörleri gibi Meloni de kendi siyasi hayatını yeniden şekillendirmeye çalıştı. Nihayet Aralık 2012'de AN'den gelen bazı yöneticilerle beraber FdI partisini kurdu ve iki sene sonra da parti başkanı oldu. Parti yine MSI'nın alevini kendi sembolüne sığdırdı ve ismi ise 1847'de Goffredo Mameli tarafından bestelenen ve faşizm yıkıldıktan sonra milli marş olarak kabul edilen metnin ilk iki kelimesiydi.

Meloni'nin yeni partisi ilk başlarda merkez sağ koalisyonun küçük bir ortağıydı. O yıllarda merkez sağ koalisyonunun diğer ortaklarından LN'nin lideri genç Matteo Salvini'nin yıldızı parlıyordu. Salvini kısa sürede popülist, Avrupa karşıtı, İslamofobik ve xenofobik söylemleriyle koalisyon lideri olmuştu. Ancak bu yıldız diğer merkez sağ partilerden ayrılarak M5S ile beraber koalisyon hükümeti kurup içişleri bakanı olduğu

zaman sönmeye başladı. Üstelik oy oranlarının arttığı bir dönemde ortağı olduğu birinci Conte hükümetini (1 Haziran 2018-5 Eylül 2019) erken seçim talep ederek düşürmüştü. Conte ise başka bir koalisyonla yeniden hükümeti kurdu. Conte hükümetlerinin en önemli ortağı olan M5S de her alanda köklü reformlar vad ederek parti sistemine karşı söylemleriyle hızlı büyümüştü. Fakat uzlaşmaya hazır olmayan tecrübesiz hareket hükümette veya yerel yönetimlerde söz sahibi iken arzulanı değiştiremedi.

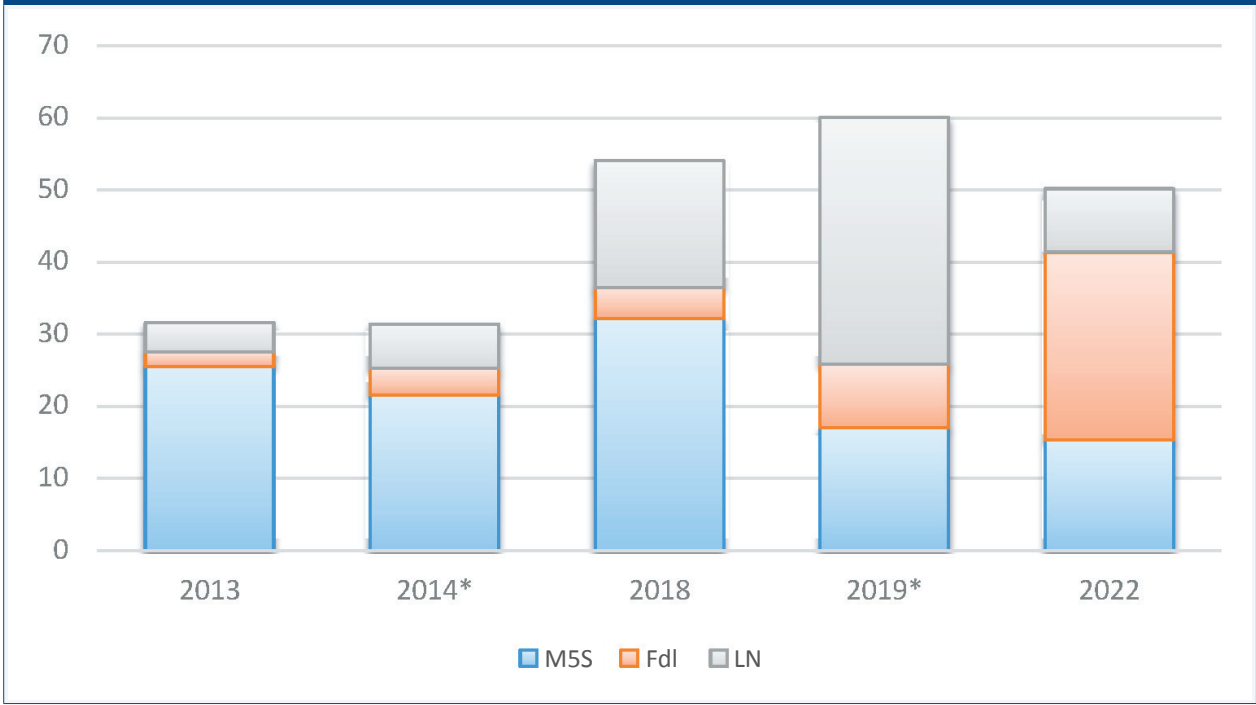
Eski başbakanlardan Matteo Renzi de mevcut durumu fırsata çevirmek maksadıyla ikinci Conte hükümetini (18 Eylül 2019-13 Ocak 2021) düşürdü. Ancak bu sefer bir teknokrat olan eski Avrupa Merkez Bankası Başkanı Mario Draghi yeni hükümeti (13 Şubat 2021-21 Temmuz 2022) kurdu. Dolayısıyla istediği gibi erken seçime ulaşamayan Salvini'nin koronavirüs (Covid-19) krizi sırasındaki değişken politikalarından dolayı siyasi imajı ciddi hasar gördü.

Salvini'nin popüleritesi düştükçe Giorgia Meloni, LN ve M5S'ye benzer söylemlerle büyüme başladı. Ancak her zaman daha ılımlı tonlar ve gerçekleştirilecek vaatler içeren bir siyaseti benimsedi. Bu yüzden şüphesiz faşizm ve militarizmi inkar etmeyenlerin de yer aldığı kendi hareketinde ana akımın çok daha ılımlı olduğu söylenebilir. Popülizmden ve aşırı sağ vurgulardan kaçınarak çok ılımlı bir söylemle seçmenlerin karşısına çıktı ve dengeli vaatlerde bulundu. Böylece son seçimlerde hem LN hem de M5S'den gelen ve değişimi isteyen vatandaşların oylarını topladı.

OLUŞAN YENİ SİYASİ MANZARA

25 Eylül'de merkez sağ seçim ittifakı Temsilciler Meclisinde 235 sandalye ve Senatoda 112 sandalye olarak çoğunluğu sağlamış ve bu da elini rahatlatmıştır. FdI'nın başarısında dünyada yükselen bir *sovereignism* yani toplumların egemenliğini geri kazanma teşebbüsünün elbette önemli bir rolü vardır. Dünyada Donald Trump ve Brexit, İtalya'da ise LN ve M5S bu akımın bir parçasıdır. Meloni için partisinin ve seçim ittifakının bu çizgi içinde olduğu rahatlıkla söylenebilir. Bunlara ilaveten Meloni'nin sergilediği liderlik tavrı da seçimleri kazan-

GRAFİK 1. GENEL SEÇİMLERDE VE AVRUPA PARLAMENTOSU SEÇİMLERİNDE PROTESTO PARTİLERİNİN OY ORANLARI (2013-2022)

Kaynak: Grafik yazar tarafından elezioni.interno.gov.it adresindeki veriler kullanılarak hazırlanmıştır.

* Avrupa Parlamentosu seçimleri

masında önemli bir rol oynamıştır. Nispeten genç ve tek kadın parti lideri olması, Roma şivesiyle doğrudan ve kolay anlaşılabilen bir dil kullanması “bizden biri” havasını oluşturabilmesinde önemli unsurlardır.

Ancak Meloni'nin büyümesindeki en büyük etken İtalyan siyasi parti sistemindeki başarısızlıklardır. 1990'lardan sonra yolsuzluk skandalları ortamında klasik ideolojik siyasi partiler çökerken farklı kesimler arayış içerisine girmiştir. Sağda Silvio Berlusconi ve solda Romano Prodi parçalanmış siyasi sahneyi bir şekilde toparlamıştır. Fakat 2010'lardan sonra yaşanan bir toplumda gençler için bir alan açıl(a)maması veya yavaşlayan bir ekonomide büyümenin gerçekleşmemesi protesto partilerinin yükselişini tetiklemiştir. Bu partilerin güçlerini belli bir kitleden veya ideolojiden almamaları tabanlarını istikrarsızlaştırmaktadır. Bu partilerin en dikkat çekicisi M5S'dir. Parti önceki seçimlerde oyların yüzde 32'sini alarak önemli belediyeleri (başkent Roma dahil) kazanmıştır. Ancak göreve gelince vadettiği köklü değişimlerin sadece bir kısmını gerçekleştirebilmiştir. Gerçekleştirilen değişimleri ya-

bana atmamak da gerekir. Mesela siyasetin maliyetlerini azaltmakla beraber birinci Conte hükümeti temel gelir (*reddito di cittadinanza*) kanununu çıkartarak her İtalyan vatandaşa asgari bir gelir sağlamıştır. Böylece M5S daha fakir bölgelerde büyük bir sempati kazanmıştır. Lakin koronavirüs salgınının arifesinde çıkan reform ekonomik ve toplumsal bir değişim beklentisini karşılamamıştır. Sonuçta son seçimlerde M5S'nin oyları yüzde 32'den yüzde 15'e düşmüştür. Aynı hükümetin ortağı Salvini'nin partisinin oy oranı da yüzde 17'den yüzde 9'a gerilemiştir.

Uzun zamandır sol içerisinde liderlik kavgası devam etmektedir. İki koalisyon oluşturularak yapılan 25 Eylül seçimlerinde oyların yüzde 33,9'unu merkez sol ve merkez seçim ittifakı almıştır. Merkez sol ittifakın en büyük partisi olan Demokrat Parti (Partito Democratico, PD) çok silik bir kampanya yürüterek seçmenin karşısına somut önerilerle çıkamamıştır. Bilakis Enrico Letta “Karar ver: ya onlar ya da biz” sloganıyla Soğuk Savaş döneminden kalan bir söylemi başarısızca kullanmış ve partisi yüzde 20'nin altında kalmıştır. Ayrıca

yayımlanan istatistiklere göre solun ancak orta ve üst sınıflar arasında oy alabildiği ve geleneksel sol seçmenin popülist partilere kaydığı veya sandığa gitmediği görülmektedir.¹ Nitekim önceki seçimlere göre katılımı yüzde 9 oranında bir düşüş yaşanmıştır.

Bununla birlikte Meloni'nin partisinin, MSI'nın bir varisi olduğu varsayılarak kurulacak hükümetin en sağcı hükümet olacağı ifade ediliyor. Ancak İtalyan siyasi tarihi incelendiğinde Hristiyan demokratların liderliğindeki hükümetlerin de gayet muhafazakar olduğu görülecektir. M5S ve LN de kayda değer siyasi bir geçmişi olmayan popülist hareketler olmalarına rağmen hem kendileri hem de kurdukları iki hükümet de sağcı olmuştur.

Ayrıca önümüzdeki günlerde hükümetin nasıl şekilleneceği, ittifak ortakları arasında bakanlıkların nasıl dağıtılacağı ve parlamento başkanlarının kimlerden olacağına bakmak gerekir. FdI oy oranına güvenerek en önemli bakanlıkları kontrol etmek isteyen ama en hassas bakanlıkları (Dışişleri ve Ekonomi) alarak maymun iştahlı mı davranır yoksa daha ılımlı mı hareket eder, şimdiden kestirmek zordur. Ayrıca diğer koalisyon ortaklarının ne şekilde hükümete dahil edileceği, ne derece sağcı ve radikal davranacağı da ilerleyen zamanlarda anlaşılacaktır.

FdI son seçimlerde en büyük parti olsa da seksen altı yaşında olan ve halen seçimlerde varlığını gösterebilen Berlusconi, hükümetin önemli bir ortağıdır ve Meloni'nin politikalarını dengeleyici bir rol üstlenmek isteyecektir. Aynı zamanda geçen yıl ikinci kez cumhurbaşkanı seçilen Sergio Mattarella bakanlar listesini gören ilk isim olacaktır. Temsili bir anayasal göreve sahip olsa da Mattarella her zaman istikrarı korumak ve Avrupa Birliği (AB) ile uyum sağlamak için dengeleyici bir rol oynamıştır.

DIŞ POLİTİKADA DEĞİŞİM YAŞANIR MI?

Hristiyan demokrat olan Mattarella yeni hükümetin geleneksel aileye yardım ve vergi indirim paketlerini şiddetle savunan politikalarına itiraz etmeyecektir ama

¹ "Elezioni Politiche 25 Settembre 2022 | Analisi del Comportamento Elettorale Flussi di Voto e Segmenti Socio-Demografici", IXE Osservatorio Politico Nazionale, 25 Eylül 2022, https://www.istitutoixe.it/newsletter/2022/20220926_Flussi.pdf, (Erişim tarihi: 11 Ekim 2022).

muhtemelen Brüksel'de saygıyla karşılanabilecek bir ekonomi ve dışişleri bakanı isteyecektir. Meloni, AB'nin koronavirüs salgını sonrası bütçesinden daha büyük bir pay için savaşaacağını seçim kampanyasında beyan etmiştir. Fakat diğer popülist partilerin aksine –Varşova ve Budapeşte'nin göz kırpmalarına rağmen– Brüksel ile çok keskin bir yol ayrımına gireceğini söylememiştir. Bilakis bütün oyuncular halihazırda İtalya'nın NextGenerationEU programından en fazla faydalanan ülke olduğunun ve ülkenin devasa kamu borcundan dolayı Almanya, AB ve Avrupa Merkez Bankası'nın direktiflerine bağlı kalması gerektiğinin farkındadır. Ancak İtalya'da ve diğer üye ülkelerdeki merkez sağ partilerin yükselişi ile birlikte AB entegrasyonu ve merkezleşme politikalarında bir yavaşlama veya yumuşamanın görüleceği de rahatlıkla söylenebilir.

Rusya-Ukrayna savaşı konusunda ise Meloni, NATO politikasıyla uyumlu net bir tavır sergilemiştir. Berlusconi ve Salvini'nin pragmatik yaklaşımıyla Vladimir Putin'i desteklemelerine rağmen FdI, Draghi'nin Atlantik politikasını eleştirmek istememiştir. Bu durum tarihsel olarak da şaşırtıcı değil çünkü eski MSI de antikomünist ve NATO yanlısı bir politika izlemiştir. Bu noktadan sonra da bir değişim beklenmiyor zira bir yandan Salvini ve Berlusconi'nin sandıktaki performansı düşük kalmış diğer yandan da son dönemde Moskova yönetimi Avrupa'ya karşı daha tehditkar olmasına rağmen savaşta herhangi bir ilerleme kaydedememiştir. Ancak unutulmamalıdır ki İtalyan kamuoyu İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra pasifizmin savunucusu olduğu ve uluslararası çatışmaların her daim diplomatik yollarla çözümünü tercih ettiği için Draghi hükümeti döneminde de Ukrayna'ya silah desteğine olumlu bakmamış ve bakmamaya da devam edecektir.

Mülteci ve yasa dışı göç konusunda ise Matteo Salvini'nin yeniden içişleri bakanı olmak için çabalandığı bilinmektedir. Bakanlığı alamasa da onun stratejisinin devamının görülme ihtimali çok yüksektir. Başka bir ifadeyle birinci Conte hükümetinde görüldüğü gibi hedef sahili kontrol eden gruplarla uzlaşarak yasa dışı göçü Libya sahilinde durdurmak ve insan hakla-

rını göz ardı ederek göçmenleri Libya kara sularından çıkmadan geri göndermek olacaktır. Fakat Libya'daki taraflar arasındaki dengeyi etkilemek veya nihai bir çözüm arayışına girmek için yeni bir teşebbüs olabileceğini düşünmek zordur. Çünkü Amerika Birleşik Devletleri politikasını değiştirmedikçe İtalya bağımsız bir güvenlik politikası olmadığı için bu alanda tek başına hareket edemeyecektir. Bununla birlikte yasa dışı yollarla ülkeye gerçekleşen göçün engellenmesi, ülkede suç işlemiş yabancıları geri gönderme politikasının yeniden canlandırılması ve ilticanın zorlaştırılmasının da yeni hükümetin uygulayacağı politikalar arasında olacağı rahatlıkla söylenebilir.

Türkiye ile ilişkilere bakıldığında Roma ile Ankara arasında önemli ve eskiye dayalı ticari ilişkilerin olduğu görülmektedir. Bu konuda İtalya'da dışişleri bakanı olacak kişinin büyük bir değişikliğe gideceğini düşünmek zordur. Sol veya sağ bütün İtalyan hükümetleri iki ülke arasındaki münasebetleri iyileştirmek istemiştir. Ayrıca Ukrayna krizinde yeniden görüldüğü gibi Türkiye'nin jeostratejik konumu kimsenin inkar edemeyeceği çok büyük bir önem arz etmektedir.

Seçim kampanyasında Türkiye'nin AB üyeliği konusunda herhangi bir görüş belirtmemekle birlikte

Meloni daha önce Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'a ağır eleştirilerde bulunmuştur. Ayrıca İslam'ın ve Müslüman kültürünün İtalyan ve Avrupa değerleriyle uyummadığını tekrar tekrar ifade etmiştir. Bu nedenle Meloni, Türkiye'nin Avrupa ailesinin bir parçası olabileceğini düşünmemektedir. Ancak Berlusconi hükümetleri göstermektedir ki sağ hükümetler çok pragmatik yaklaşımlar sergilemektedir. Örneğin Türkiye'de Berlusconi'nin Erdoğan ile samimi ilişkilerini hatırlayan çok kişi varken aynı koalisyon hükümetinin ortağı olan LN'nin Türk ve İslam düşmanlığı ise çok az bilinmektedir. Başka bir deyişle AB içerisinde başka üye ülkelerin Türkiye'nin tam üyeliğine karşı olduklarını ve bu üyeliğin zaten onlar tarafından engelleneceğini bilen Roma yönetimi ekonomik ikili ilişkilerini ve İtalya'nın imajını güçlendirmek amacıyla hep olumlu ifadeler kullanmış ve Türkiye'nin AB üyeliğine açıkça ama samimiyetsizce destek vermiştir.

Türkiye'den bakıldığında seçim sonuçlarına göre İslamofobinin yükselişi asıl endişe verici mesele iken İtalyan ve küresel basının bunu fark etmediği; iç ve dış politikada köklü bir değişimin yaşanabileceğini düşünerek seçim sonuçlarını aşırı endişe ve merakla karşıladığı apaçıktır.

Bu yayındaki fikirler tamamen yazarına aittir ve SETA Vakfı'nın yayın politikasını yansıtmayabilir.

SIYASET, EKONOMİ VE TOPLUM ARAŞTIRMALARI VAKFI
FOUNDATION FOR POLITICAL, ECONOMIC AND SOCIAL RESEARCH
مركز الدراسات السياسية والاقتصادية والاجتماعية

www.setav.org | info@setav.org | [@setavakfi](https://twitter.com/setavakfi)